

ונקדשותי...

הכוון חינוכי-רוחני להוראת סוגיות צניעות
ובינו לבינה במסכת סנהדרין

עורך: יונה גודמן

"צריך לשמוח על הזכות לעסוק בנושאים נעלים אלו"

ראיון ייחודי עם מו"ר הרב חיים דרוקמן שליט"א
יו"ר ישיבות ואולפנות בני עקיבא וראש ישיבות 'אור עציון'

ראיין: יונה גודמן

שאלה: בסוגיות בהן נעסוק השנה יש גם התייחסויות לנושאים אותם אנו מכנים "בינו לבינה". העיסוק בהם בפני בנים בגיל תיכון עשוי להיות מביך למדי. האם באמת נכון לדון עם בנים צעירים בעניינינו של בעל שטוען כי בליל הכלולות לא מצא לאשתו בתולין? האם ראוי לדון עמם בתחושותיו של בעז בגורן עת גילה שרות לצדו? בחיילי צבא ישראל שבאו (כך לפי הסוגיה) על מאות נשים גויות, והולידו מהן

מאות ילדי 'אשת יפת תואר'? באופן המדויק בו נקמה תמר באמנון?

אולי עדיף לדלג על שורות אלו, או לקרוא אותן במהירות מבלי להסביר? ייתכן כי המקום הראוי לעיסוק בנושאים אלו הוא אחרי החתונה, ולא בגיל תיכון. יש די והותר חלקים חשובים אחרים בתורה שאותם ניתן וראוי ללמוד, והם רלוונטיים יותר לגיל זה.

תשובה: חס וחלילה. כל הדברים שאמרת - הם תורה, ותורה צריך ללמד. את כולה. גם אסור "רק לקרוא" את הדברים במהירות. צריך ללמוד אותם, ולהביא את התלמיד למצב שבו ירגיש ויבין שנושאים אלו הם חלק מלימוד התורה. התורה מלמדת אותו דברים חשובים ביותר גם מתוך נושאים אלו. אם הדברים מופיעים בגמרא ברור כי אינם סיפור פיקנטי, אלא תורה שצריך ללמד, גם לבנים צעירים.

שאלה: אבל אני מדבר גם על תלמידים צעירים, לא רק על תלמידי ישיבות הסדר בוגרים. חלקם בוודאי יצחקו, בין בקול ובין בלב. האם לא עדיף לוותר, במקום לדון עמם בסוגיות שבעיניהם אינן נתפסות כתורה, אלא, חלילה, כנושא לצחוק?

תשובה: דווקא בגלל שיש לפעמים תלמידים עם יחס כזה, שנובע מחוסר הבנה של גישתנו, כל כך חשוב ללמד את החלקים הללו. דווקא כיום חשוב יותר מאי פעם להעלות ולרומם את היחס שלהם לתחומים של 'בינו לבינה'. לקדש את הנושאים הללו ואת נקודת המבט של התלמיד על החיים, כדי שיתבונן גם בהם בעיניים של תורה. אחרת הוא יסתכל על הנושאים הללו רק בעיניים של אינטרנט. או לנו אם לא נלמדו את הגישה הבריאה, הנכונה.

דווקא על העיסוק בנושאים אלו נאמר: "קדושים תהיו". הרי התורה לא רוצה שנפרוש מהחיים, שנתנזר מהם, אלא שנביא להתעלותם. התורה רוצה שהחיים יהיו חיים אנושיים - אך לא בהמיים - של קדושה, ובחיים האנושיים גם עניינים של 'בינו לבינה' תופסים מקום מרכזי. לכן חובה לעסוק בהם, ובשמחה. התלמידים עלולים לחשוב שהתורה מצפה מהם להתנזר מהחיים, ובגלל שהם חשים שאין זה מעשי לברוח מהחיים, יחסם אל הדברים עלול, חלילה, להיות שפל ונמוך. תפקידינו להראות להם, דרך הסוגיות היקרות הללו, את נקודת המבט הנכונה, שחפצה בחיים האנושיים, אך שואפת שיהיו נעלים וקדושים.

הרמב"ם כתב י"ד ספרים בהלכה. לכל אחד מספריו נתן שם, ועם מעט הבנה ניתן מתוך שם הספר להבין במה הוא עוסק. כך ב'זמנים', כך ב'נזיקין' וכך גם ב'שופטים'. השם מלמד על המהות. אבל יש ספר אחד, שמי שאינו מכיר אותו לא יוכל לנחש במה הוא עוסק. כוונתי לספר שנקרא: 'קדושה'. ספר זה כולל שני נושאים: איסורי ביאה ואיסורי מאכלות אסורות (ומצורפות להם גם הלכות שחיטה, בגלל הזיקה למאכלות אסורות). אלו שני הנושאים שמכונים אצל הרמב"ם 'קדושה'; כל מה שקשור לנושאים ש'בינו לבינה' וכל מה שקשור לאוכל. ואני שואל: שני נושאים אלו הם קדושה?! איך הם קשורים לקדושה? יתר על כך: אם תשאל תלמיד מה הם חיים של קדושה, איני חושב שהוא יתמקד דווקא בשני תחומים אלו, אלא בדברים אחרים לגמרי.

בדבריו מסביר הרמב"ם למה הם קרויים 'קדושה', וטוען כי דווקא בשני אלו הבדילנו ה' מן האומות. וכך הוא כותב בפתחה ל"ד החזקה: "לפי שבשני עניינים האלו קידשנו המקום והבדילנו מן האומות בעריות ובמאכלות אסורות, ובשניהם נאמר 'ואבדיל אתכם מן העמים' (ויקרא כ, כו), 'אשר הבדלתי אתכם מן העמים' (ויקרא כ, כד)". הרמב"ם מביא פסוקים מסוף פרשת שמיני המתייחסים לענייני מזון ואישות, המעידים כי דווקא נושאים אלו מכונים 'קדושה'. הוא אינו מתכוון

רק לדברי רש"י על הפסוק "קדושים תהיו", שבהם הוא מבאר שהכוונה לתחום העריות, אלא גם לפסוקים נוספים שבהם מוזכרים עניינים אלו בהקשר של קדושה.

למה זו קדושה? למה דווקא שני עניינים אלו? הסיבה היא, כי שניהם משותפים לבני האדם ולבעלי חיים. דברים אחרים ייחודיים דווקא לאדם; לבהמה אין חגים, לבהמה אין ברכות ולבהמה אין מדינה. אך שני תחומים אלו משותפים לאדם ולבהמה, ולכן דווקא בהם אנו עלולים, חלילה, להיגרר למדרגה בהמית. התורה רוצה שדווקא בשני תחומים אלו נתעלה לדרגת בני אדם, ואת זה צריך ללמד. אם בנושאים אלו נפקיר את התלמידים, הם ילמדו עליהם רק מהחלק המקולקל שבאינטרנט, וחלילה יישארו בהבנתם ברמה של בהמה. לכן כל כך חשוב, דווקא בגילים אלו, ללמד את היחס הנכון לעניין. **אני חושב שצריך לשמוח על הזכות לעסוק בנושאים נעלים אלו, ולהורות גם בהם לתלמידינו היקרים את דרך התורה.**

שאלה: למה, לדעת הרב, כה קשה לחלק מאתנו ללמד נושאים אלו?

תשובה: ראשית - ולא רק ביחס לנושאים של 'בינו לבינה' - הרבה ממלמדי הגמרא נוטים בפועל לברוח מהעמקה באגדה. הם מעדיפים הלכה ולמדנות על פני עיסוק ב"סיפורים" ובתכנים מופשטים. לחלק נדמה כי הלכה היא דבר יותר רציני, וחלק פשוט אינם יודעים איך ללמד אגדה לעומק.

צריך לדעת שכל המדרשים הם גם תורה, הם גם חלק מהגמרא. הראשונים וגם האחרונים מעמיקים עד בלי די בדברי אגדה. באגדה טמון צד אמוני מאוד חשוב, אך מי שלא למד כך בבית המדרש שלו כשהיה תלמיד, לא יודע להעביר לתלמידיו את הדברים כראוי. מי שלא עסק בכך מעולם ברצינות נוטה לברוח מזה. לחלק גדול ממלמדי הגמרא קל יותר ללמד שיעור יפה בהלכה מאשר שיעור רציני באגדה. על קושי זה יש להוסיף את הקושי הנובע מהעיסוק במדרשים בעלי נושא רגיש, כגון נושאים של 'בינו לבינה', ומכאן ברור כי יתחמקו מזה. נטייה זו איננה ראויה, ומי שלא יודע ללמד אגדה, חייב ללמוד איך עושים זאת ברצינות ובהעמקה.

שאלה: הייתי רוצה להבין את כוונת הרב ביחס לכמה סוגיות שמופיעות במסכת שלפנינו: כתוב בפרק שלנו שהיו ארבע מאות בני 'פת תואר'. זאת אומרת שהמלך דוד או חייליו באו על 400 נוכריות בנות עם האויב, והולידו מהן ילדים. איך אפשר

להסביר דבר כזה לתלמידים? איך אפשר ללמד את זה? ודוגמא נוספת, בתחום הלכתי: אדם מתחתן ומגלה שאין לאשתו הצעירה בתולים, והוא משוכנע שזה בגלל שהיא זינתה. איך אפשר ללמד דבר כזה לתלמידים צעירים? מאידך, האם אפשר לדון רק בצד ההלכתי הנוגע לעדים ולבתי דין, בלי להסביר במה מדובר?

תשובה: נלך לפי הסדר. לא אסביר כאן את כל הנושא, אך נדבר קצת על העקרונות. האם באמת ייתכן שעניין ארבע מאות בני 'פת תואר' הוא עובדה היסטורית!? שהיו בדיוק 400!? צריך לזכור שאם זו עובדה היסטורית ממשית, זה אומר שדוד המלך, שיש מי שסובר שכולם ילדיו, בא על 400 נוכריות, כל אחת פעם אחת. על פי ההלכה מותר לבוא על 'אשת יפת תואר' רק פעם אחת, ובדיוק באותה פעם היא צריכה להרות, כי בפעם השנייה עליה להתגייר, ואז ילדה כבר אינו בן 'פת תואר'. האם יעלה על הדעת שדוד המלך בא על 400 נוכריות, פעם אחת עם כל אחת, וכולן נכנסו להריון באותה פעם? הרי ברור שיש כאן מסרים עמוקים ולא עובדות היסטוריות. זהו הכיוון שבו צריך ללכת בעניין זה, לחפש פירושים המדגישים את הצד הרוחני העמוק של הסיפור.¹

שאלה: ולגבי הדיון ביחס ל'מוציא שם רע'? מה להסביר בעניין זה? הרי יש מקרים כאלו בעולם, בהם כלה מזנה. האם אני צריך לדבר עליהם עם נערים מתבגרים? איך?

תשובה: לא מדובר בכך שהבעל מוכיח שהיא זינתה רק על פי מה שהרגיש. לב הדיון ההלכתי הוא בהבאת עדים שראו שהיא זינתה. אפשר בקלות להסביר את זה בשפה נקייה: הוא התארס עמה, ולפיכך היא אשתו מבחינה הלכתית. הם עדיין לא חיו יחד, אך היא הייתה כבר אסורה לכולם, וגם לו. הבעל טוען שעוד לפני שהם חיו יחד היא בגדה בו, וכי יש לו עדים המעידים על כך. בוודאי שניתן להסביר וללמוד את הסוגיה בשפה פשוטה. לא כל דבר הוא בעיה, לפעמים אנו סתם נרתעים.²

שאלה: האם להסביר כאן את עניין הדם, ומהם בתולין, וכו'?

תשובה: אני לא חושב שיש צורך בזה כאן. מספיק לומר שפלוגי התחתן עם אישה, ושהוא חושב שהיא בגדה בו טרם שחיו יחד. זה מספיק.

1. הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו מאמרו של הרב רמי ברכיהו בהמשך החוברת.
2. הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו מאמרו של הרב יהודה זולדן בהמשך החוברת.

שאלה: בסוגיית 'מוציא שם רע' אפשר אולי להימנע מתיאור פיזי, כי הוא אינו לב הדין ההלכתי. אך כשכתוב על בעז בגורן "וילפת", האם גם כאן צריך לדלג על ההסבר הפיזי? הרי התלמיד ישאל מה פירוש המילה "וילפת". גם כאן הרב לא היה מסביר?

תשובה: כאן צריך להסביר. אפשר לומר באופן כללי שהייתה לו התעוררות מזה שהוא גילה שהוא ישן ליד אישה. צריך לומר שזה עורר אותו, ואז להסביר את התנהגותו ואת צדקותו.

שאלה: ואת המילה עצמה, "וילפת", צריך להסביר?

תשובה: בוודאי. הרי רש"י מסביר את זה. האם יעלה על הדעת שנדלג על רש"י? גמרא לומדים עם רש"י. צריך להסביר בפשטות שהייתה לו התעוררות, גם פיזית, ולהצביע על צדקותו. הרי זה בדיוק מה שאומר רש"י: "ואף על פי כן כבש את יצרו"³.

שאלה: כאן ישאל התלמיד, או לפחות יחשוב: איך יכול להיות שאדם שהוא באמת צדיק, מרגיש התעוררות של היצר? הרי זה קורה רק לפרחחים (בני גילנו...), לא לצדיקים גדולים?

תשובה: כאן טמונה החשיבות של הלימוד הזה, שבא להסביר בדיוק את ההפך: כן, זה קורה גם לצדיקים. גם הם בני אדם. אבל צדיק כובש את יצרו במקום לאפשר ליצרו לכבוש אותו. זה כל ההבדל, ואת זה כל כך חשוב ללמד כאן, ודווקא בימינו. כן, כל אחד יכול לחוש משהו, הרי אנו בני אדם. השאלה מה עושים עם זה. השאלה היא, לאן מפנים את הכוחות הללו. צריך לספר להם את הסיפור על רבי עמרם (קידושין פא), הצדיק הגדול הזה שכולם סומכים עליו, שהחל לעלות בסולם לעליית גג בה היו כמה בנות. למה הגמרא סיפרה את הסיפור? לא עדיף היה להסתיר זאת ולא לספר כך על אחד האמוראים? ואיך זה שהוא מכונה 'חסיד' (רבי עמרם חסידא)? עלינו להבין שאסור לומר לתלמידים שלצדיק אין תחושות ויצרים, שכן עולה מכך שמי שיש לו אינו יכול להיות צדיק, ואין זו האמת. הקב"ה ברא אותנו כבני אדם. מר' עמרם צריך ללמוד לשלוט ביצר, בכל שלב, בגבורה.

3. הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו מאמרו של הרב בנציון אלגזי בהמשך החוברת.

אגב, ככה אפשר להסביר גם את עניין 'מוציא שם רע': כן, יש אנשים שבוגדים. יש אנשים שנמשלים בידי יצרם. יש לאנשים יצרים, ויש לאנשים חולשות. לכן יש גם בגידות. התורה לא מלמדת אותנו, חלילה, לסרס את כוחות החיים שלנו, אלא לרומם אותם, לטהר אותם ולקדש אותם. מי שלא מתגבר, עלול להגיע גם לכדי בגידה. התורה רוצה שנהיה גיבורים. שנשלוט ביצרים שלנו.

שאלה: על פי המסופר בסוגיה, חתן צעיר חושד שאשתו זינתה. אם אלמד את זה יהיה ניתן אולי להבין כי אי אפשר לתת אמון בנשים?

תשובה: ובגברים מה? יש ללמד כי בוודאי שאפשר להאמין וצריך להאמין. גם לגברים וגם לנשים, אלא אם יודעים אחרת. התורה מלמדת אותנו, את האנשים הכשרים, שצריך לדעת שהכול יכול לקרות. שאין תעודת ביטוח. אין אפוטרופוס לעריות. לכן לומדים על זה גם בגמרא, כדי ללמוד ולדעת איך להתגבר ואיך להתחזק. מה פתאום לדלג על דברים אלו? וכי נער צעיר אינו יכול להיגרר אחרי יצרו? חייבים לדון עמו בכך, וזה מה שהגמרא עושה. מדוע שנחשוב שאנו חכמים יותר מהגמרא, ונדלג על דברים חשובים אלו?!

גם בעניין בעז, צריך להסביר שעצם ההתעוררות הוא טבעי. צריך להסביר שהקב"ה ברא את האישה כחלק מהאדם, ששאיפתו היא להתחבר אליה בחזרה, ולכן המשיכה לנשים היא כה טבעית. איש ואישה הם אדם אחד שה' הפריד ביניהם כדי שישבו ויתחברו. מטרת המשיכה ביניהם היא להקים משפחות ולדאוג להמשכיות העולם.

שאלה: אני מבקש לעבור לסוג אחר של סוגיות. בפרק שלנו מתארת הגמרא בצורה חדה את האסון שקורה כשאדם מתגרש מאשתו הראשונה, שאפילו המזבח מוריד על כך דמעות. התלמיד עלול להסיק מזה שלעולם אסור להתגרש. בה במידה הוא עלול להסיק שאם אחיו או הוריו התגרשו - זהו אסון נוראי שאין עליו כפרה.

תשובה: לכן צריך להסביר את הדברים לעומק. דווקא בימינו, כשיש המתגרשים בקלות, חשוב להבין כמה זה נורא, כמה המזבח מוריד דמעות, כמה כדאי להתאמץ על מנת שהנישואין יהיו מוצלחים. הגמרא כמובן צודקת: גירושין הם תופעה לא טובה, אך צריך גם לומר כי לפעמים אין ברירה. ההוכחה לכך היא, שהתורה בעצמה מתירה להתגרש. חז"ל באים כאן ומלמדים שצריך תחילה לעמול על הנישואין,

שהם אינם עוד מוצר שמחליפים בחנות כשהוא נהרס, ושרק אם באמת אין ברירה, אז מתגרשים. המסר כאן הוא מורכב ונכון, וחשוב מאוד ללמדו.⁴

שאלה: באיזה גיל צריך ללמד את הפשט של סוגיות אלו?

תשובה: התשובה לא תלויה בגיל, אלא ביחס. אם מצליחים להביא את התלמידים למצב שבו הם מתייחסים לנושאים אלו ברצינות ולא, חלילה, בצחוק; אם מרגישים שהאווירה רצינית והתלמידים באמת קשובים ורוצים להבין - אז עדיף שהם ישמעו את כל זה בשיעור גמרא ולא ברחוב. אם תלמיד שואל בנוגע לפרטים פיזיים, עדיף שילמד על כך מפי הר"מ הישיר שלו, וידון עמו בדברים, בתנאי שהר"מ מרגיש שהאווירה רצינית ושהתלמידים באמת קשובים. עדיף שילמדו על זה בקדושה. אבל אם הכיתה עלולה לצחוק ולזלזל, צריך תחילה לעבוד על היכולת שלה לדון בדברים רגישים בצורה מכובדת. לכן התשובה אינה תלויה בגיל התלמידים, אלא ביחס שלהם לנושא.

שאלה: מסוגיות רבות עולה הרושם שהאישה הינה חפץ, שהיא חסרת עמדה. נותנים אותה כאישה לפלוני, קובעים עבורה להתחתן עם אלמוני. אפשר להדגים את זה מעניין הייבום שמופיע בפרק: מצווה על אחי המת לשאת אותה, כדי לדאוג לשמו של אחיו. זה יפה מאוד, אבל מה אֵתה? אולי היא בכלל לא אוהבת את אחיו של בעלה? וזו רק דוגמא אחת להמון סוגיות שמהן עולה כי דברים רבים נקבעים עבור האישה, כגון: עם מי תתחתן. המסר קשה מאוד לעיכול בימינו.

תשובה: יש כאן ערבוב של תחומים שונים: איננו חותרים להקניית מסקנה זו, אך צריך לדעת שייבום הוא דבר גדול מאוד. קודם כל, עצם הייבום נועד למטרה טובה: להמשכיות המשפחה ושרשרת הדורות. פלוני נפטר ללא בנים ואנו מעוניינים שתהיה לו המשכיות. את זה התורה עצמה אומרת, וזוהי מטרה חשובה מאוד. אבל אם אין רצון לייבום, גם חליצה אפשרית, גם זו הלכה. ייבום הוא מעשה של גדלות, שהאח עושה לשם שמים. אדם אחד מוכן לאמץ כלכלית את גיסתו אחרי שאחיו נפטר; אחר מוכן עוד יותר: גם לייבם אותה ולא להותירה אלמנה, לטובתה ולטובת שם האח והמשכיותו. אך אין זו חובה. אם היא לא רוצה, אז מתבצעת

4. הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו מאמרו של הרב עזריאל אריאל בהמשך החוברת.

חליצה. בימינו חולצים. בימינו אפילו לא מוצע להם ייבום, כי זה באמת מעשה גדול, הנעשה לשם שמים, ואינו בגדר חובה.⁵

שאלה: ולעצם העניין: מה עם התחושה העולה מהדברים שבעצם הכול נקבע עבור האישה, שמחנתים אותה בלי לשאול לדעתה, שהיא כמו חפץ?

תשובה: תלוי בנקודת המבט על הדברים. יש להבין כי אביה דואג לה, אך אין זו לא הלכה ולא חובה שדווקא הוא יקבע עם מי תינשא. הוא אוהב אותה ויודע מה טוב עבורה, והיא סומכת עליו. מתוך דאגתו ולטובתה הוא רוצה לחתן אותה.

אך יש כאן משהו עמוק יותר: התורה היא נצח. היא מתמודדת עם מציאות מורכבת, ומסייעת לנו ולעולם לצעוד לכיוון אמתי יותר. היא מכוונת את עם ישראל שלב אחרי שלב, עד הגיעו לבסוף למציאות האידיאלית. התורה לא מדלגת ישר לסוף הדרך, היא איננה מנחיתה בבת אחת חיים אידיאליים, כי זה לא אמתי ולא אפשרי. לכן היא מטפסת מדרגה אחר מדרגה. קפיצה פתאומית תהיה כפייה לא מוצלחת, בניגוד לתהליך ארוך של חינוך. במתן תורה התייחסו למציאות המעשית של העולם כדי לרומם אותה, שלב אחר שלב, כדי שתגיע לייעודה. כך, לדוגמה, אפשר להבין את דיני עבדים. אדם בן דורנו יטען כי התורה אינה מוסרית, כי היא מאפשרת עבדות. אך אין הוא מבין את מציאות החיים שבה העולם היה נתון. כשהתורה ניתנה, העבד היה פריט רכוש ולא אדם. הוא היה חפץ שמותר לעשות בו מה שרוצים. התורה התירה עבדות, אך סייגה אותה והובילה את כולנו למעלה. בתהליך ארוך והדרגתי נגאלנו מיחס משפיל לאדם. ויש עדיין מה לתקן...

כיום אין בעם ישראל עבדים, וכך גם ברוב העולם. אך עדיין יש מקומות בהם היחס לעובדים הוא שפל יותר מאשר היחס לעבדים. יש עדיין דרך לפנינו. התורה ניתנה לבני אדם, ולכן מתייחסת למציאות עצמה, ומרוממת אותה ואותנו. בדומה לכך ההיתר לאכול בשר. כל זה נכון גם ביחס לאישה. בזמנו, בכל העולם היא לא נחשבה כשווה לגבר. היא פשוט הייתה מאחור. דרך ההלכות השונות (שלא תמיד מובנות לנו) התקדמנו והעולם התקדם עמנו, ולכן בקידושין נדרשת הסכמתה. זה חידוש לגבי אישה, לעומת המציאות שהייתה אז. זהו שלב אחד קדימה. אותו דבר

⁵ הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו מאמרו של הרב יהודה ברנדס בהמשך החוברת.

לגבי גט, שצריך גם הוא להיות בהסכמתה. היום נוטים לזלזל בתורה, ולא מבינים כמה היא קידמה את העולם ועדיין מקדמת אותו בכל דור.

שאלה: מדברים אלו ניתן להבין שבתחומים מסוימים כבר התקדמנו ואנו פטורים כביכול מהמצוות; שהעיקר שספגנו את הרוח שלהן.

תשובה: חס וחלילה. קיום המצוות כולן, על דקדוקיהן, הוא הדרך בה עובדים את ה' ומקדמים את העולם עוד ועוד. טרם הגענו לאחרית הימים. מה שכתוב ש"מצוות מתבטלות לעתיד לבוא", אין הכוונה שהן בטלות כך שלא נצטרך לקיים אותן, אלא שהן בטלות כמצוות, כי הן תיהפכנה טבעיות לנו. היום אנו מצווים לעשות את מה שבעתיד אמור להיות טבעי עבורנו. לעתיד לבוא קיום המצוות יהיה ביטוי של הטבע האמתי שלנו, כי עם התקדמות הדורות נתעלה עד למדרגה של "שתי כליותיו אומרות לו".

שאלה: אחרי שמלמדים את התלמידים כי פעם התקיימו האירוסין לחוד והנישואין לחוד, ואחרי שמסבירים להם כמה שהדבר היה יפה והוסיף קדושה, אנו עלולים לשמוע תלמיד שטוען שהוא רוצה לחזור למקור, ולהפריד בין האירוסין לנישואין, שכן אולי זה נוהג קדוש יותר?

תשובה: מה שמתקבל בעם ישראל מתקבל בסייעתא דשמיא, ועל פיו צריך לנהוג בדומה לכך, ברכת הקידושין היא בעצם ברכתו של החתן. זו ברכת המצווה, על כך שהוא מקדש את האישה. במשך הדורות התקבל בעם ישראל המנהג שהרב מברך והחתן עונה 'אמן', ובכך הוא יוצא ידי חובה. הסיבה הייתה, בין השאר, כי הוא מרוגש, אך בעצם הוא זה שהיה אמור לברך. אחרי דורות רבים שבהם הכול נהגו כך, יכול פתאום מישהו לקום ולהגיד כי הוא רוצה לברך בעצמו?! זו פשוט יוהרה. פתאום, לעיני כולם, ביום שמחתו הוא אומר: "אני אינני כמו כולם?" יהודי צריך לדעת שזה מה שהתקבל בעם ישראל, ושזו זכות להיות חלק מהמשכיות המסורת. אני לא מדבר על מנהג של עדה שלמה שאולי נוהגת אחרת, אלא על יהודי יחיד, שיעשה משהו שונה ממה שעשו ועושים כל הרבנים, כל תלמידי החכמים וכל היהודים מזה שנות דור. צריך לחנך את תלמידינו להבין את הערך, להבין את הזכות, של להיות חלק משרשרת הדורות וממנהגי ישראל.⁶

6. הערת עורך: להרחבה בנושא זה, ראו ראיון עם הרב שלמה אבינר בהמשך החוברת.

שאלה: לסיכום, מה המטרה המרכזית שצריכה לעמוד לנגד עיניי כשאני מלמד את אותן סוגיות בשי"ס?

תשובה: לחנך וללמד שתורתנו היא תורת חיים. היא לא רוצה שנמחק את הכוחות שבנו אלא שנקדש אותם. לעזור לתלמיד להבין שתפקידו להעלות את כל אותם כוחות שהוא מגלה בתוכו, להעלות את כל אותם מושגים, מהתפיסה הבהמית לתפיסה של קדושה; שהתורה מכוונת ומדריכה אותנו לחיות חיים נכונים ואמתיים ולא לברוח מהחיים. לשאוף לחיים של קדושה.

שאלה: סוף דבר: כר"מ, מה מטרת העיקרית בעת לימוד הגמרא בכלל?

תשובה: להאהיב את התורה על כל לומדיה. להאהיב את התורה על תלמידיך, וכן, ככל שאפשר, להוסיף יראת שמים. כי שתיהן, יראת השמים ואהבת התורה, קשורות זו בזו. אני מדגיש את זה, כי כל לימוד אחר התלמיד לא חייב לאהוב. הוא אינו לומד מתמטיקה כי הוא אוהב דווקא את הנוסחאות, אלא כי הוא זקוק לתואר ולמקצוע. הוא יודע שאין ברירה, שזה חשוב. אך למה שישקיע בלימודי גמרא? לכן צריך להגיד לו, בכל מיני דרכים, שזו תורת ה'. שכך אנו לומדים את רצון ה'. במקביל, עלינו להתאמץ מאוד להאהיב עליו את לימוד הגמרא. להביא לכך שבסוף השנה הוא יגיד שהוא אוהב את לימודי הגמרא יותר מאשר בתחילתה. אין ספק שאם נתייחס בעמקות ובישרות בזמן השיעורים גם לסוגיות עליהן דיברנו, הדבר יוסיף לאהבתו את הגמרא, שהיא חלק מהמפגש שלו עם תורת החיים האמתית.